

तलवकार पु० सामवेदशास्त्राभेदे “छान्दोग्ये तलवकारा-
(तलवकारा) दिशास्त्राभेदेपु विवक्षणागीतिहेतवोऽक्षर-
विकारादय आन्नायन्ते” सा० सं० भाष्यम् । तल्लो-
पनिघत् । “केनेषितं पततोत्यादि” ।

तलवारण न० तले बाहुतले वारयति ज्ञाघातम् वारि-
ल्यु । ज्ञाघातवारणार्थे हस्ततले वङ्गे (चामाटी) वर्मभेदे

तलसारक न० तले वक्षःस्थलाधोभागे सारोबलं यस्मात् कप् ।
अश्वस्य वक्षोऽधोभागे बद्धरज्जुभेदे (तङ्) हेमच० ।

तलहृदय न० तलस्य हृदयमिव । पादतलस्य मध्यस्थाने हेम०

तला स्त्री तलं ज्ञाघातवारणार्थत्वेनास्त्रस्याः अच् ।
ज्ञाघातवारणार्थे हस्तवङ्गे चर्ममये पदार्थे (चामाटी)
अमरे पाठान्तरम् तलाऽस्त्रस्य इति । श्लोघायुक्ते लि० ।
“ततः कषणधारी च तली खड्गी शरावनी” भा०
उद्यो० १५७ अ० ।

तलाची स्त्री तलमञ्चति अगुह-किप् डीप् अहतेरस्त्रीमे
पूर्वाणो दीर्घः । नलनिर्मितकटे (दडमा) हारा० ।

तलातल न० संप्रक्ष अघोभुवनेषु पातालभेदे “ततोऽधस्ता-
त्तलातले मयोनम दानमेन्द्रस्त्रिपुराधिपतिर्भगवता पुरा-
रिणा त्रिलोक्याः संचिकीर्षुणा निर्दग्धस्त्रिपुरत्यक्तम्
प्रसादात्तलपदो सायाविनामाचार्यो महादेवेन परि-
रक्षितो विगतसुदर्शनमयो महीयते” भाग० ५।२४।२८
“अतलं वितलं सुतलं तलातलं महातलं रसा-
तलं पातालमिति” भाग० ५।२४।११ । पातालकथने ।

तलिका स्त्री तलं वक्षःस्थलतलं बन्धनस्थानत्वेनास्त्रस्य
बा० ठन् । अश्वहृदयस्वरज्जुभेदे (तङ्) हेमच० ।

तलित् स्त्री तडित्+इत्य लः । विद्युति शब्दार्थचि० ।

तलित न० तल+तारका० इतच् । भट्टमार्गभेदे । यथा “शुद्ध-
मांसविधानेन मांसं सम्यक् प्रसाधितम् । पुनस्तदाज्ये
संभट्टं तलितं प्रोच्यते बुधैः । अस्य स्तथाः । “तलितं
बलमेघाग्निमांसोजःशुक्लवज्रितम् । तर्पणं कथं सु-
स्निग्धं रोचनं वृद्धाकरम्” भा० प्र० ।

तलिन न० तल-इतन् । शय्यायां हारा० । श्विरणे
श्लोके ४२२ लि० मेदि० ५३३ लि० हेम० ।

तलिम न० तल-वा० इतन् । कुट्टिमे (जात) शय्यायां
शङ्खुने पवितानके च मेदि० ।

तलुन पु० तल-ठनन् । शवायो शय्नि लि० स्त्रियां ङीप् ।
तलेक्षण पुंस्त्री तले रक्षणमस्य । शूकरं शब्दार्थकल-
स्त्रियां जातित्वात् ङीप् ।

तलोदरी स्त्री तलं निम्नसुदरमस्या बहुवचनत्वेऽपि
नासिकोदरेत्यादिविशेषोक्तेः ङीप् । लशोदर्यां भाष्यायां
शब्दार्थकलतरः । [हारा० ।

तलोदा स्त्री तले उदकं यस्या उदकस्य उदादेशः । नद्यां
तल्ल न० तल-वा० कन् न कित्त्वम् । यने त्रिका० ।

तल्य पुंन० तल-पक् । शय्यायाम्, शय्यालिकायां, श्दारेषु
च अमरः । “अग्नियं तल्य आसीनमर्हयेत् प्रथमं गवा”
मनुः । “अौदुम्बरस्तलो भवति” तैत्ति० १।२।६।५ “सपदि
विगतनिद्रस्तल्यसुष्माश्चकार” रघुः । “यत्नातमे दातु-
मिवाधितल्यम्” माघः । “सल्युः पुत्रस्य च स्त्रीषु
गुरुतल्यसमं विदुः” । “गुरुतल्योऽभिभाष्यै नस्तप्ते
सुष्यादयोमये” मनुः । “गुरोस्तल्यं तल्यं कलत्रं यस्य”
प्राय०वि० । “आचार्याणीं स्त्रां च सुतां गच्छंस्तु गुरु-
तल्यगः” याज्ञ० । “पितृव्यदारगमने भ्रातृभार्यागमे
तथा । गुरुतल्यप्रतं कुर्यान्नान्या निष्कृतिरुच्यते” सर्वज्ञः
“बद्धे गूढ उत्पन्नस्तस्य स्यादस्य तल्यजः” “यस्तल्यजं
प्रभीतस्य ह्रीवस्य व्यधितस्य वा” मनुः । तल्ये भवः यत्
तल्यपत्रं बद्धभेदे पु० “नमस्तल्यपत्राय गेह्याय” यजु० १६।४४ ।
तल्ये साधुः यत् । तल्य शय्यासाधो लि० “यतं तल्यप्रा
राजपुत्रा आशापात्राः” यत ब्रा० ११।१।६।२ ।

तल्यकीट पु० तल्ये खट्वायां जातः कीटः शा० त० । (हार-
पोका) कीटभेदे शब्दार्थचि० ।

तल्यका पु० तल्ये तल्यसंस्कारेऽधिकृतः बा० कन् । शय्या-
रचनायामधिकृते दासभेदे । “रूपव्यञ्जनकर्तारस्तल्यका
व्ययकास्तथा । प्रसाधका भोजकाश्च गालसंवाहका
अपि” कामन्दकीयनीतौ चरभेदकथने ।

तल्यन न० तल्य इवाचरति, तल्य+किप्-कर्त्तरि ल्यु ।
श्वरिपुष्टे श्वरवंशस्य मांसे च हारा० ।

तल्यल न० तल्यं तथाकारं जाति ला-क । करिपुष्टवंशे
“साम्प्रत्यक्कास्तल्यलास्तल्यलाः” माघः “तल्यलाः
पुष्टवंशाः” मल्लि० हारावल्यां तल्यनेतल्य तल्येति वा
पाठः माघे तल्यनेति वा पाठः । अन्तरप्रादः क्षिपिकर-
प्रसादकत इत्यवधेयम् ।

तल्ल लि० तल्लिन् लीयते ली-ड । श्वरिपुष्टं लीने “तल्लला-
निति शाल उपसीत छान्दोग्योप० तल्लानित्यस्य भाष्ये
“तल्लत्वात् तल्लत्वात् तदनत्वात् तल्लत्तम् श्वरिपुष्टे त्रिका०
श्वरिपुष्टं तल्लं (तलाद्यो हिन्दिभाषा) मेदि० ।

तल्लज पु० तल्लं प्रविष्टं यथा तथा लजति लज-कालौ अच् ।